

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“ดนตรี” เป็นคำนามมาจากคำว่า คนตริน ในภาษาสันสกฤต หมายถึง เสียง” ที่ประกอบกัน เป็นทำนองเพลงและยังหมายถึง “เครื่องบรรเลง” มีเสียงดังที่ทำให้เกิดรู้สึกเพลิดเพลิน หรือ อารมณ์ รัก โศก หรือ รื่นเริง ไปตามทำนองเพลงนั้น ๆ “ดนตรี” เป็น “ภาษา” แขนงหนึ่งที่สามารถใช้เป็น เครื่องมือสื่อสารได้ ซื่อให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์และความรู้สึกต่าง ๆ ได้ เช่นเดียวกับภาษาพูดและภาษา เขียน คนตรี หมายถึง ศาสตร์และศิลปะของการนำเอาเสียงมาเรียบเรียงให้เกิดสุนทรีย์ ดนตรีเป็น กิจกรรมของการถ่ายทอดอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของผู้ประพันธ์เพลง โดยอาศัยการขับร้อง หรือการ บรรเลงด้วยเครื่องดนตรีเป็นสื่อ การบันทึกเสียงเหมือนการถ่ายภาพที่ต้องการความคมชัดสูงสุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้เหมือนดั่งต้นฉบับ การบันทึกเสียงก็เป็นเหมือนงานศิลป์เพราะว่าการบันทึกเสียงก็ เหมือนกับการวาดภาพส่วนผสมเสียงก็เหมือนกับการลงสีให้เหมือนกับจินตนาการ เพื่อให้ผู้ที่ได้ยิน เสด็จเอาอรรถรสของบทเพลงอย่างลึกซึ้ง และเข้าใจถึงอารมณ์เพลงอย่างแท้จริงตามเจตนารมณ์ของผู้ ทำเพลงดังนั้นผู้ทำงานดนตรีควรมีความรู้เกี่ยวกับเทคนิคต่าง ๆ ในการบันทึกเสียง คำศัพท์ต่าง ๆ รวมถึงความเข้าใจในทฤษฎีเบื้องต้นของเสียง รวมถึงความคิดในการใช้เครื่องมือด้วยตัวเองเพื่อให้ได้ ผลงานที่มีคุณภาพ (โยธิน ฤทธิพงษ์สุทธิ. 2543:3)

มนุษยชาติมีความแตกต่างกันด้านสายพันธ์ ซึ่งเป็นไปตามกำเนิดของมนุษย์ที่ปรับตัวให้เข้ากับ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และมีความแตกต่างกัน ในด้านวัฒนธรรม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากสภาพ ภูมิอากาศที่เป็นตัวกำหนดความเป็นอยู่ การทำมาหากิน การแต่งกาย และเป็นพื้นฐานต่อความเชื่อ และวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ที่ก่อให้เกิดเอกลักษณ์ประจำถิ่นของตน แต่ละแห่งแต่ละ เผ่าพันธุ์จะสะท้อนถึงความก้าวหน้าจากอดีต โดยพิจารณาจากปัจจุบัน ความแตกต่างในด้านชาติพันธ์ ความแตกต่างในด้านวัฒนธรรม มีผลต่อพฤติกรรมทั้งกายความคิดและพฤติกรรมทางสังคมการออก เสียงในภาษาพูดมีผลจากระบบการเปล่งเสียงและระบบประสาทการฟัง ซึ่งมนุษย์ส่วนต่าง ๆ ของ โลกแม้จะฟังเสียงในสิ่งเดียวกันก็ได้ยินไม่เหมือนกัน และแปลความหมายไปคนละอย่างตามสภาพ พื้นฐานของคนตรีก็เช่นเดียวกัน กำเนิดจากการเลียนเสียงธรรมชาติทำให้มนุษย์แต่ละเผ่าให้คิด สร้าง ดนตรีขึ้นตามระเบียบเสียงตามธรรมชาติตามแนวคิดของตน (ปัญญา รุ่งเรือง. 2533:126)

โลกของคนตรีเป็นอีกโลกหนึ่งแปลกไปจากโลกของเราทั้งหลาย ชีวิตประจำวันของเราเต็มไปด้วยความตึงเครียด วิตกกังวลต่ออนาคต ด้วยความวิตกกังวลอันนี้ทำให้บางคนต้องกลายเป็นคน

หน้าสื่อเห็นแก่ตัว บางคนกลายเป็นคน โกงมุ่งหน้าจะกอบโกยในทุกวิถีทาง นั่นคือโลกความ
 สับสนในปัจจุบัน แต่โลกของคนตรีไม่เป็นเช่นนั้น โลกของคนตรีเป็นโลกที่บริสุทธิ์และเต็มไปด้วย
 ความฝันในชั่วขณะหนึ่งที่เราอยู่กับคนตรีเราจะรู้สึกเหมือนหลุดออกจากโลกอันสับสนวุ่นวายทั้งปวง
 (มงคล อยู่สุข. 2528:1-3)

คนตรีเป็นศิลปะที่วิวัฒนาการควบคู่มากับมนุษยชาติตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และจะยังคง
 พัฒนาการต่อไปในอนาคตคนตรีจึงนับว่ามีใช้สิ่งแปลกใหม่สำหรับมนุษย์ ถึงแม้กระนั้น ก็มีได้
 หมายความว่า มนุษย์ทุกคนจะสามารถรับรู้และเข้าใจศิลปะการคนตรีคนตรีได้มีการเปลี่ยนแปลงตาม
 ยุคสมัย ดังนั้นการแนะนำจึงเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้มนุษย์สามารถรับรู้และเข้าใจ
 คนตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ (เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี. 2548 : 1)

คนตรีเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญกับมนุษย์ นับเนื่องในศิลปะเกี่ยวกับเสียง ศิลปะของเสียง
 สามารถสะท้อนอารมณ์ความรู้สึกออกมาให้ปรากฏแก่ผู้ฟัง ได้อย่างถูกต้อง ชาวต่างประเทศยกย่องว่า
 คนตรีเป็นยอดของศิลปะ คือเป็นสื่อทางภาษาสามารถรับรู้และเข้าใจตรงกัน ลักษณะของบทเพลงยัง
 สามารถถ่ายทอดจินตนาการ อารมณ์ ความรู้สึก สุนทรียภาพทางด้านต่าง ๆ (พิมพ์สวัสดิ์ สุขสวัสดิ์.
 2521 : 1)

คนตรีเป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่ช่วยให้มนุษย์มีความสุข ความรื่นเริงสนุกสนาน ช่วยคลายความ
 ทุกข์ได้บางขณะ นอกจากนี้ยังช่วยให้จิตใจผ่อนคลายความเครียดลงไปได้มาก ดังนั้นคนตรีจึง
 เปรียบเสมือนยานานหนึ่งที่สามารถช่วยคนไข้ที่ป่วยทางจิตใจให้มีอาการดีขึ้น คนตรีนี้เองที่ช่วยให้
 มนุษย์ในโลกปัจจุบันเกิดชอบคนตรี ไม่ว่าจะเป็นการร้องหรือการบรรเลงก็ตาม (สมโภช รอดบุญ.
 2518 : 1)

เหตุผลที่มนุษย์ต้องการศิลปะ (Arts) นั้นเป็นเพราะว่าการดำเนินชีวิตนั้นไม่เหมือนกับการ
 ดำรงชีวิต การดำรงชีวิตนั้นมนุษย์เพียงต้องการ อาหารกินเพื่อมีชีวิตอยู่รอด ต้องการที่อยู่อาศัยเพื่อ
 หลบฝนลมหนาว แต่การดำเนินชีวิตคือการทำให้ชีวิตคือการทำให้ชีวิตน่าสนใจน่าพึงพอใจและมี
 ความหมาย คนตรีและศิลปะเป็นเครื่องที่แสดงถึงความสามารถของมนุษย์ ในการคิดค้นและใฝ่หาบาง
 สิ่งบางอย่างที่มีความหมายมากกว่าเพียงการมีชีวิตอยู่รอด (วัชรชัย นาควงษ์. 2543 : 18)

ปัจจุบันคนตรีได้เข้ามามีบทบาทกับสังคมไทยมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการร้องหรือการบรรเลง
 ชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพ การดำเนินธุรกิจ หรือว่าจะเป็นการเรียน การศึกษา การเรียน การ
 สอน คนตรีได้เข้ามามีส่วนร่วมทั้งนั้น โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นเยาวชนไทย ในปัจจุบันได้หันมาให้
 ความสนใจคนตรีมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งในส่วนภูมิภาคหรือตามต่างจังหวัด คนตรีก็ดูจะเป็นที่น่าสนใจ
 ของคนทั่วไป ไม่ว่าจะเป็งานประเพณี งานรื่นเริงต่าง ๆ ก็จะมีการเล่นคนตรีและร้องเพลงเป็นการ
 ฉลองกัน หรือว่าจะเป็นการประกวดคนตรี การแสดงผลงานทางคนตรี ก็จะมีให้เห็นกันบ่อย ๆ ใน
 เมืองไทย ด้วยเหตุนี้จึงมีธุรกิจที่ให้บริการเกี่ยวกับคนตรีเกิดขึ้น

ดนตรีที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ ในโลกปัจจุบันธุรกิจถือเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต เมื่อมีเสียงดนตรีก็ย่อมมีธุรกิจการดนตรีเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น การโฆษณาเพลง เทป แผ่นเสียงรายการวิทยุโทรทัศน์ ทุกรายการก็มีดนตรีเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ธุรกิจจึงมีส่วนกระตุ้นให้มนุษย์ได้เรียนรู้ดนตรีได้ทั้งทางบวกและทางลบ และธุรกิจเป็นเครื่องมือที่ทำให้คุณภาพของดนตรีเปลี่ยนแปลงได้ (สุกรี เจริญสุข, 2532 : 6-7)

ดนตรีเป็นกระบวนการของเสียง ถีลา จังหวะ และอีกหลายประการที่อดิศกรวิถ้ายทอดออกมาเป็นบทเพลง คนตรีเป็นเครื่องปรุงแต่งชีวิตให้สมบูรณ์ คนตรีมีอิทธิพลต่อร่างกายและจิตใจของมนุษย์มาก เป็นส่วนส่งเสริมที่จำเป็นในการสร้างชีวิตมนุษย์สร้างขึ้นเพื่อมนุษย์ โดยเฉพาะผู้รับซึ่งเป็นผู้ฟังจึงเป็นกลุ่มที่ใหญ่ที่สุดในการบวนการทั้งหลายของคนตรี (ณรงค์ชัย ปีฎกริษต์, 2525 : 1-2)

ปัจจุบันงานทางด้านเสียงได้ขยายตัวออกไปมากเป็นธุรกิจที่มีความก้าวหน้าและทำรายได้อย่างมากให้กับนักอิเล็กทรอนิกส์ การที่วงดนตรีวงหนึ่งสามารถจะเล่นในสถานบันเทิงเล็ก ๆ ได้จะต้องมีเครื่องมือที่เป็นเครื่องไฟฟ้าเข้ามาอำนวยความสะดวกมากมาย เพราะเราต้องยอมรับว่าเทคโนโลยีทางด้านเสียงและดนตรีไม่ใช่ช่วงปีพาทย์หรือวงดนตรีแบบไทย ๆ แต่เดิมซึ่งไม่ใช่เครื่องขยายเสียงในงานอิเล็กทรอนิกส์ เรื่องของเสียงเป็นเรื่องที่มีบทบาทสำคัญต่ออุปกรณ์เครื่องดนตรีและระบบเสียงซึ่งเป็นอุปกรณ์ไฟฟ้ามีบทบาทสำคัญที่สังคมรุ่นใหม่จะปฏิเสธไม่ได้ (เจน สงสมพันธ์, 2545 : 12)

ธุรกิจเป็นคาบสองคมที่สามารถสนับสนุนศิลปินและสามารถทำลายศิลปินได้ในเวลาเดียวกันทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการใช้ธุรกิจรับใช้ศิลปะ หรือใช้ศิลปะรับใช้ธุรกิจ ธุรกิจเป็นหน้าที่เป็นสื่อกลาง ระหว่างศิลปินและผู้ฟัง ซึ่งเป็นกลุ่มที่ต้องการความไพเราะอย่างไรก็ตามคุณค่าในความเป็นศิลปะของเพลงขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ฟัง ผู้ฟังมีความต้องการเพลงที่เป็นวัตถุประสงค์ส่วนตัวสูง ความเป็นศิลปะของบทเพลงก็จะมีน้อยแต่ถ้าหากศิลปะของเพลงเป็นอย่างไรที่ศิลปินต้องการให้มันเป็นแล้วผู้ฟังเป็นผลพลอยได้ (สุกรี เจริญสุข, 2538 : 19-20)

คนไทยกับดนตรี มีความผูกพันซึ่งกันและกันระหว่างดนตรี กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และดูเหมือนว่าดนตรีอยู่ใกล้ๆ ทุกตัวคน แต่เนื่องจากความเป็นนามธรรมของดนตรี คือความไม่มีตัวตน ที่จะต้องอาศัยความรู้สึกสัมผัส จึงจะพบกับความงามของดนตรี ทำให้ดูเหมือนว่าดนตรีเป็นเรื่องไกลตัวไปเลย คนตรีสากล เป็นคนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติตะวันตก มีการบันทึกเพลงเป็นสัญลักษณ์ ที่เรียกว่า โน้ตสากล ต่อมามีการพัฒนาและเป็นที่ยอมรับทั่วโลก มีการนำเพลงและเครื่องดนตรีจากต่างประเทศซึ่งเป็นที่นิยมกัน มาใช้ในประเทศ มีการใช้โน้ตสากล จังหวะเพลงที่เป็นสากล คนตรีสากลเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ที่ประกอบด้วยรายละเอียดอันกลางขวางลึกซึ้งเป็นอย่างยิ่ง มีกระบวนการในการเรียนการสอน การสร้างสรรค์ การพัฒนา ตลอดจนการถ่ายทอด โดยกระบวนการ

ศึกษาในรูปแบบต่างๆ อันเป็นเอกลักษณ์ของดนตรีสากลนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตร สาขาวิชาดนตรีสากล ต้องมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติดนตรีได้อย่างถูกต้อง นอกจากความรู้ ทางด้านการปฏิบัติเครื่องดนตรีที่เป็นวิชาเอกแล้ว ยังจำเป็นต้องมีความรู้ทางด้านดนตรีสากล ทั้งด้าน ทฤษฎีและด้านปฏิบัติอีกด้วย เพื่อเป็นพื้นฐานการศึกษาดนตรีในระดับสูงต่อไป (ไพศาล อินทวงศ์ 2546 : 16)

การแสดงผลงานทางดนตรี นอกเหนือจากการปฏิบัติบรรเลงดนตรี การขับร้อง การวิจัยทาง ดนตรี การเรียบเรียงประสานดนตรี ยังจะต้องมีการประพันธ์ตามหลักทฤษฎีดนตรีสากล

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญ ที่จะทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ และความพึงพอใจในการเรียนระหว่างการสอนตามปกติกับการสอนยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” รายวิชา หลักการประพันธ์ (Composition) หน่วยที่ 1 ส่วนประกอบของทำนอง เพื่อที่จะได้นำไปเป็นแนวทาง ในการบริหารจัดการและปรับปรุงการเรียนการสอนในวิชาดังกล่าวต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของชุดการสอนรายวิชาหลักการประพันธ์ (Composition) หน่วยที่ 1 ส่วนประกอบของทำนอง

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์จากการใช้ชุดการสอน รายวิชาหลักการประพันธ์ (Composition) หน่วยที่ 1 ส่วนประกอบของทำนอง

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. มุ่งศึกษาประสิทธิภาพของชุดการสอนรายวิชาหลักการประพันธ์ (Composition) หน่วยที่ 1 ส่วนประกอบของทำนอง

2. มุ่งศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์จากการใช้ชุดการสอน รายวิชาหลักการประพันธ์ (Composition) หน่วยที่ 1 ส่วนประกอบของทำนอง

นิยามศัพท์เฉพาะ

ทำนองปกติ (Melodic Regular)	หมายถึง	ทำนองเพลงที่มีประโยคเพลงที่มีจำนวนห้องเพลง เป็น 2 ห้องเพลง 4 ห้องเพลง หรือ 8 ห้องเพลง
ทำนองไม่ปกติ (Melodic Irregular)	หมายถึง	ทำนองเพลงที่มีประโยคเพลงที่มีจำนวนห้องเพลงที่แตกต่างไปจาก แบบปกติ
พิสัย (Range)	หมายถึง	ระยะขั้นสูงเสียงสูงสุดและต่ำสุดที่ปรากฏในบทเพลงนั้นๆ
ทำนองเอื้อน (Silent Bar)	หมายถึง	ทำนองเพลงที่มีเสียงขยายยาวออกไปตามต้องการความเหมาะสม
การประพันธ์ทำนองเพลง	หมายถึง	การแต่งทำนองไทยสากล ซึ่งแต่งขึ้นใหม่ หรือนำทำนองเพลงไทยมาดัดแปลงทำนองเพื่อให้ได้ทำนองเพลงใหม่
ทำนองเพลงไทย	หมายถึง	เพลงที่มี ทำนอง คำร้อง และ การบรรเลง มีรูปแบบเฉพาะ ได้แก่ การร้องแบบเอื้อนเสียง ล้อทำนอง ฯลฯ การบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีไทย เช่นวงปี่พาทย์ วงมโหรี มีทำนองเฉพาะเรียกว่า ทาง ได้แก่ ทางพื้น เพลงบังคับ เป็นต้น
เพลงไทยสากล	หมายถึง	เพลงที่มี คำร้อง ทำนอง ที่แต่งขึ้นใหม่ หรือนำทำนองเพลงไทยแต่เดิมปรับปรุงใหม่แล้วบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีตะวันตก
เพลงป๊อปฟิวเจอร์ (Popular Song)	หมายถึง	เพลงที่มีคำร้อง ทำนอง ตามแบบอย่างตะวันตกและบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีตะวันตก
ทำนองเดิม	หมายถึง	ทำนองเพลงไทยที่ถูกนำมาปรับแต่งใหม่เป็นเพลงไทยสากล
เพลงลูกทุ่ง	หมายถึง	เพลงที่แสดงออกถึงชีวิตชนบท ซึ่งบรรเลง ขับร้อง โดย นักร้องนักดนตรีที่

เพลงลูกกรุง	หมายถึง	เรียกตัวเองว่า ลูกทุ่ง เพลงที่มี ทำนอง จังหวะ นุ่มนวล อ่อนหวาน คำร้องสุภาพ ซึ่ง บรรเลง ขับร้องโดย นักดนตรี ขับร้องที่เรียก ตัวเองว่า ลูกกรุง
พื้นผิว	หมายถึง	ลักษณะเนื้อของดนตรีที่ปรากฏอยู่ในบท เพลง
ทำนอง	หมายถึง	การจัดเรียงของเสียงที่มีความแตกต่าง กันออกไปของระดับเสียงและความยาว ของเสียงที่ปรากฏอยู่ในบทเพลง
กระสวนจังหวะ	หมายถึง	ความสั้นยาวของเสียงแต่ละเสียงใน ทำนอง 1 ห้องที่ปรากฏอยู่ในบทเพลง
บันไดเสียง	หมายถึง	กลุ่มเสียงของบทเพลง
การเคลื่อนที่แบบกระโดด	หมายถึง	การเคลื่อนที่ของ โน้ตที่มีเสียงสูง-ต่ำ สลับกัน ไปมาไม่ไปตามทิศทางเดียวกัน ของการประพันธ์
การเคลื่อนที่แบบซ้ำ โน้ต	หมายถึง	การเคลื่อนที่ไปในแนวเดียวกันและมีการ ใช้โน้ตซ้ำกันของบทเพลง
รูปร่างของทำนอง	หมายถึง	รูปร่างหรือลายเสียงของทำนองในท่อน เพลง
ช่วงกว้างของเสียง	หมายถึง	ความแตกต่างของระดับเสียงต่ำสุดและ สูงสุด
การเคลื่อนที่ของทำนอง	หมายถึง	แนวทางการเคลื่อนที่ของตัวโน้ตที่ ต่อเนื่องกัน ว่ามีการเคลื่อนที่ไปแบบใด
Cantilena	หมายถึง	ทำนองเพลงที่มีลักษณะไหลลื่น ต่อเนื่องกัน ไปด้วยการบรรเลงหรือร้อง อย่าง ราบรื่น
Melody writing	หมายถึง	การเขียนแนวทำนอง
Melodic Invention	หมายถึง	การนำเอาระดับเสียงสูงต่ำมาประดิษฐ์ให้ เกิดงานศิลปะทางเสียง
Motive, Motif	หมายถึง	ส่วนที่เล็กที่สุดของทำนอง สร้างขึ้นจาก

Phrase member	หมายถึง	เสียงสองสามเสียงและถี่ลาจังหวะเล็กๆ ที่เป็นแนวคิดแรกเริ่มของผู้แต่ง วลีที่ต่อเติมจากโมติฟหรือเรียกอีกอย่าง หนึ่งว่า วลีย่อย
Phrase	หมายถึง	คือวลีที่สมบูรณ์ อยู่ในช่วง 2 ห้องเพลง หรือ 4 ห้องเพลง
Period	หมายถึง	ประโยคที่ประกอบด้วย 2 วลี (2 Phrase)
Double Period	หมายถึง	ท่อนเพลงประกอบด้วย 2 ประโยค
Quartet	หมายถึง	บทประพันธ์เพลงสำหรับเครื่องดนตรี หรือ ไม่ก็ แนวร้อง 4 แนว บทประพันธ์ประเภท สตริงควอเต็ตเขียน ไว้สำหรับไวโอลินสอง เครื่อง วิโอลา และเชลลอล อย่าง ละหนึ่งเครื่องมักเรียกวงดนตรี ประเภทนี้ว่าวง Chamber music

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพของชุดการสอนรายวิชาหลักการประพันธ์ (Composition) หน่วยที่ 1 ส่วนประกอบของท่านอง
2. เพื่อให้ทราบถึงเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์จากการใช้ชุดการสอน รายวิชาหลักการประพันธ์ (Composition) หน่วยที่ 1 ส่วนประกอบของท่านอง
3. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าด้านหลักการประพันธ์เพลง ให้มีความก้าวหน้า และสามารถต่อยอดได้ในอนาคตแก่ผู้ที่สนใจ